

Л. Л. ТАРАСЕНКО

Леонід Леонідович Тарасенко, кандидат юридичних наук, викладач юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, адвокат

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ: ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ

Актуальність наукового дослідження зумовлена тим, що справи щодо захисту авторських прав мають процесуальні особливості розгляду. Проте в чинному законодавстві України небагато правових норм безпосередньо присвячені особливостям судового розгляду справ вказаної категорії (винятком є норми процесуальних кодексів щодо забезпечення позову до подання позовної заяви). Крім того, навіть ці норми не позбавлені недоліків.

У науковій літературі відсутні монографічні дослідження щодо процесуальних особливостей розгляду справ щодо захисту авторських прав, натомість досить багато уваги приділено матеріально-правовим аспектам захисту авторських прав, зокрема, Г. В. Чурпіта «Авторське право на твори образотворчого мистецтва» (Х., 2003), Є. А. Греков «Авторське право на твори архітектури» (К., 2007), О. М. Пастухов «Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет» (К., 2002), С. М. Клейменова «Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права» (К., 2004) та інші. Оскільки жодне із вказаних наукових досліджень не було присвячене вивченню проблем судового розгляду спорів щодо захисту авторських прав, винятком є дисертаційне дослідження О. О. Штефан на тему: «Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України» (К., 2000), однак воно здійснювалося п'ятнадцять років тому, а відтоді відбулися значні зміни як у матеріально-правовому регулюванні досліджуваних відносин (у 2001 році був викладений у новій редакції Закон України «Про авторське право і суміжні права», у подальшому були внесені численні зміни до нього), так і в процесуальному (прийнято новий Цивільний процесуальний кодекс України, 2004 р.). Крім того, позиції вищих судових інстанцій щодо розгляду і вирішення спорів щодо авторського права також були суттєво оновлені впродовж останніх років.

Метою цієї статті є здійснення аналізу правових норм, які визначають процесуальні особливості захисту авторських прав, здійснення аналізу теоретичних позицій і судової практики, а також висунення пропозицій для вдосконалення правового регулювання цих відносин.

Процесуальне законодавство, а саме Цивільний процесуальний кодекс України та Господарський процесуальний кодекс України, містять норми, які є однаковими для всіх категорій судових справ у межах відповідного виду судочинства та/або виду провадження. Водночас справи щодо захисту авторських прав мають певну специфіку їх розгляду (щодо виду судочинства, суб'єктного складу учасників процесу, забезпечення позову, доказування тощо).

Справи щодо захисту авторських прав можуть розглядатися судами в рамках або цивільного, або господарського судочинства. Відповідно до п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» при визначенні судової юрисдикції судам слід мати на увазі, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» автором вважається фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір, і у зв'язку з цим усі спори щодо визнання авторства на твір належать розгляду в порядку цивільного судочинства, у тому числі в разі набуття юридичною особою права суб'єкта права інтелектуальної власності на твір, який створений у зв'язку з виконанням трудового договору (ч. 2 ст. 429 ЦК України) або який створено за замовленням (ч. 2 ст. 430 ЦК України). Натомість, як надалі слушно наголошує Верховний Суд України, при визначенні судової юрисдикції інших категорій справ щодо захисту авторського права судам слід виходити з положень статей 3 та 15 Цивільного процесуального кодексу України, статей 1 та 12 Господарського процесуального кодексу України, а саме – в порядку цивільного судочинства підлягає вирішенню спір за участю фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності, якщо цей спір виник не у зв'язку зі здійсненням нею господарської діяльності.

Вищий господарський суд України також висловив позицію щодо юрисдикції господарських судів у цій категорії справ. Зокрема, у п. 1.3. Постанови Пленуму Вищого господарського суду від 17.10.2012 р. № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» зазначено, що господарським судам підвідомчі справи у спорах, пов'язаних з використанням у господарському обороті об'єктів інтелектуальної власності, коли склад учасників спору відповідає приписам статті 1 Господарського процесуального кодексу України, а саме до кола підвідомчих господарському суду спорів слід відносити й спори, пов'язані з визнанням недійсними документів, які засвідчують право на об'єкти інтелектуальної власності (свідоцтва, патенти), стосуються питань права власності на відповідні об'єкти і за своїм характером є цивільно-правовими чи господарсько-правовими й не належать до числа публічно-правових спорів.

Таким чином, основним критерієм розмежування цивільного та господарського виду судочинства при розгляді цієї категорії справ є суб'єктний склад правовідносин, а саме, якщо учасником процесу є автор (яким може бути лише фізична особа), то такий спір повинен вирішуватися за правилами цивільного судочинства.

Більше того, слід також зважати на характер спору, який виникає між сторонами, що теж має значення для правильного визначення підвідомчості справи. Наприклад, Державною службою інтелектуальної власності України за бажанням автора може здійснюватися реєстрація авторських прав. Відтак, якщо при цьому виникає спір, і відповідачем у справі може виступати Державна служба інтелектуальної власності України, цей спір не підлягає розгляду адміністративними судами, оскільки характер спору є цивільним, бо здійснюється захист цивільних прав та інтересів суб'єктів, а не вирішуються питання про порушення в сфері публічно-правових відносин. На це також наголошує і Верховний Суд України (ч. 3 п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав»).

Справи, пов'язані із захистом авторських прав, розглядаються судами в порядку позовного провадження (як в цивільному, так і в господарському судочинстві) за загальними правилами підсудності. Слід наголосити, що у цій категорії справ немає альтернативної підсудності (тобто підсудності за вибором позивача), і такі спори розглядаються за місцем проживання (місцезнаходженням) відповідача. Вважаємо, що такий підхід не є правильним, оскільки відповідач у разі пред'явлення до нього позову перебуває у більш вигідному становищі, ніж позивач, зважаючи на те, що нерідко позивачеві доводиться долати до суду, який розглядає справу, чималу відстань, нести витрати на проживання, харчування в іншому населеному пункті тощо. Навіть незважаючи на те, що в разі задоволення позову витрати, пов'язані з розглядом справи (якщо вони будуть документально підтверджені), покладатимуться судом на відповідача, позивач несе додаткові незручності, пов'язані із захистом свого порушеного авторського права, і більше того, ці витрати треба буде ще стягнути.

У зв'язку з цим вважаємо, що законодавчий підхід до вирішення цього питання, що був закріплений у Цивільному процесуальному кодексі УРСР (ч. 1 ст. 126), і який надавав позивачеві право обрати підсудність справи, пов'язаної із захистом свого авторського права, необхідно повернути у чинний Цивільний процесуальний кодекс України.

Судовий збір у справах щодо захисту авторського права сплачується позивачем на загальних засадах і відповідності до процесуального законодавства та Закону України «Про судовий збір». Знову ж таки, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 4 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 «Про державне мито» (який діяв до набрання чинності Законом України «Про судовий збір») позивачі були звільнені від сплати державного мита за позовами, що випливають з авторського права. На нашу думку, позивачі цієї категорії справ не повинні мати привілеїв щодо сплати судового збору з огляду на те, що судовий збір – це збір за подання позову (заяви) до суду, і цей судовий спір виникає між двома рівними суб'єктами правовідносин (і в даному випадку зазвичай немає так званої «слабкої» сторони, наприклад, як працівник в трудовому спорі). Відтак зміни у законодавчому регулюванні сплати судового збору позивачами, які звертаються за захистом свого порушеного авторського права, є виправданими та доцільними.

До осіб, які беруть участь у справах щодо захисту авторських прав, належать сторони, треті особи, представники сторін і третіх осіб, прокурор, органи та особи, які можуть звертатися до суду на захист прав та інтересів інших осіб. Для з'ясування питання про учасників судового процесу у вказаній категорії справ, слід визначити, хто є суб'єктами вказаних матеріальних правовідносин. Слушно зазначає С. М. Клейменова, що суб'єктами авторських правовідносин є власники суб'єктивних прав і носії обов'язків, що зв'язані зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва, крім того, спадкоємці автора набувають комплекс авторських правомочностей на підставі спадкування за законом чи за заповітом, а інші правонаступники отримують авторські правомочності в силу укладених з ними авторських договорів самим автором, або з його спадкоємцям¹. Дещо простіше про учасників матеріальних правовідносин висловлюється Г. О. Ульянова, яка відзначає, що первинним суб'єктом авторських прав є автор, а похідними суб'єктами авторського права можуть виступати юридична особа, з якою автор перебуває у трудових відносинах, та інші особи, які на підставі договору або закону набули авторські майнові права². Таким чином, у матеріальних правовідносинах суб'єктами авторського права є автор і інші особи, які набувають майнові права автора на підставі договору або закону.

Водночас в процесуальних правовідносинах учасниками судового розгляду крім вказаних суб'єктів можуть бути і інші особи, наприклад, порушники авторських прав (на думку, позивача), які, зокрема, не пов'язані з автором (чи іншими суб'єктами авторського права) договірними відносинами. Характерною ознакою осіб, які беруть участь у справі з авторських правовідносин, є наявність у них заінтересованості в наслідках розгляду судом справи. Це зумовлено тим, що вони є учасниками матеріального спору, і тому їх заінтересованість у справі носить і матеріально-правовий, і процесуально-правовий характер. Однак інколи до суду звертаються особи, які не є учасниками матеріальних правовідносин, зокрема, організації колективного управління, тому вони не є позивачами, оскільки звертаються до суду в порядку, передбаченому статтею 45 Цивільного процесуального кодексу України, за захистом не своїх прав, а – прав суб'єктів авторського права (які і є позивачами). Тому заінтересованість організації колективного управління має виключно процесуальний характер.

Сторонами у справі є позивач та відповідач, між якими виник спір. Як вказує О. О. Штефан, сторонами у цій категорії справ є заінтересовані особи по справі, спір між якими про авторське право виступає предметом розгляду і вирішення суду та з приводу яких є припущення, що вони є суб'єктами таких спірних чи

порушених правовідносин³. Досить цікаве визначення сторін у даних правовідносинах, яке заслуговує на увагу, оскільки, справді, спір між сторонами існує, і цей спір передано на розгляд суду.

У досліджуваній категорії справ можливою є і процесуальна співучасть, як на стороні позивача, так і стороні відповідача. Співучасть може бути як обов'язковою (але тільки на стороні відповідача), так і факультативною. Наприклад, кілька співпозивачів можуть брати участь у справі у разі співавторства, а кілька співвідповідачів – у разі, якщо вимогу пред'явлено до особи, яка здійснила плагіат, і друкованого видання, яке цей плагіат надрукувало.

У справах про захист авторського права позивачами є автори творів, їх спадкоємці та особи, які набули права на твори відповідно до договору чи закону (суб'єкти авторського права), а також інші заінтересовані особи, які мають право в разі смерті автора та за відсутності уповноваженої ним особи звернутися до суду з позовом про охорону недоторканності твору.

За загальним правилом відповідачем є особа, яка, на думку позивача, порушила його право. Цей факт буде встановлено судом під час розгляду справи і ухвалення рішення, і якщо суд дійде до висновку про підставність вимог позивача, позов підлягає до задоволення. Як наголошує Вищий господарський суд України у п. 33 Постанови Пленуму Вищого господарського суду від 17.10.2012 р. № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» якщо організація, яка здійснює видавничу діяльність і надала друкарні оригінал-макет твору для друкування книжки, порушила права автора твору, належним відповідачем виступатиме саме така організація, але не друкарня, що здійснювала лише технічне сприяння у створенні книжки. Тому в даному випадку слід розмежувати видавничу діяльність як діяльність, яка має організаційно-творчий характер, стосується господарсько-виробничої діяльності видавців, яка спрямована на підготовку і випуск у світ видавничої продукції, і типографську діяльність як діяльність суто технічно без творчого характеру. Саме тому друкарня як юридична особа не може виступати відповідачем у справах про захист авторського права. Однак якщо друкарня з власної ініціативи перевищить замовлений тираж твору, то вона нестиме відповідальність за порушення авторського права.

Ще одним випадком коли друкарня може бути відповідачем є тоді, коли видавець одночасно технічно забезпечує і друк відповідних творів, в яких йдеться про порушення авторських прав. Тоді видавець (і друкарня водночас) виступатиме відповідачем у спорі.

Також варто наголосити, що відповідно до ч. 2 ст. 19 Закону України «Про авторське право і суміжні права» виключні майнові права на використання друкованого засобу масової інформації у цілому належать видавцеві, а не редакції газети. Згідно зі статтею 7 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» редакція має право виступати засновником (співзасновником), видавцем, розповсюджувачем.

Під час розгляду спорів щодо порушення, на думку позивача, авторських прав в мережі Інтернет, слід враховувати наступне. У вирішенні відповідних спорів слід встановити, чи перебуває веб-сайт та розміщена на ньому інформація в розпорядженні особи, якій пред'явлено позовні вимоги, а також чим підтверджується факт порушення нею авторського права. Дані щодо власника веб-сайту можуть бути витребувані судом відповідно до положень пункту 4 статті 65, статті 38 ГПК у адміністратора системи реєстрації та обліку доменних імен і адрес українського сегменту мережі Інтернет. На це наголошує Вищий господарський суд України у п. 46 Постанови Пленуму Вищого господарського суду від 17.10.2012 р. № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності».

Однак, на нашу думку, у позивача можуть бути певні труднощі на попередньому етапі, тобто на стадії звернення до суду. Оскільки без цієї інформації позивач не зможе вказати, хто є відповідачем по справі. Тому, справді, якщо є необхідність в процесі судового розгляду уточнити особу відповідача, а позивач не володіє вказаною інформацією (при цьому представить відповідні докази, що він намагався отримати таку інформацію, але не зміг через певні об'єктивні труднощі, саме такий порядок вимагає ЦПК України у ст. 137), є можливість подати відповідне клопотання до суду про витребування доказів (це право встановлене для позивача як в порядку цивільного, так і господарського судочинства). Натомість на момент звернення до суду позивач може такою інформацією не володіти, що фактично унеможливує подання позову без відповідача (особливо в тих випадках, коли твір, авторство на який належить позивачеві, передруковано на Інтернет-сайті без вказівки автора, а на самому сайті не вказано, хто його адмініструє. Такі випадки часто мають місце на веб-сайтах, на яких без дозволу авторів розміщені тексти підручників, монографій тощо).

Звертаємо також увагу на те, що сам по собі факт розміщення на сайті відповідача твору, тотожного об'єктові інтелектуальної власності, майнові права на який належать позивачу, свідчить про факт порушення таких прав відповідачем за умови, що останнім не подано суду доказів на підтвердження правомірності розміщення ним на своєму сайті спірного об'єкта інтелектуальної власності. Відтворення такого об'єкта з іншого сайту без підтвердження правомірності використання об'єкта інтелектуальної власності не може бути підставою для звільнення відповідача від відповідальності.

Наголошуємо, що належним відповідачем у справі про захист авторського права є особа, яка своїми діями порушила особисті немайнові чи майнові права суб'єктів авторського права. При цьому види порушень авторського права наведені в статтях 50 та 52 Закону України «Про авторське право та суміжні права», а як співвідповідачі можуть залучатися кілька осіб, які, залежно від характеру порушення майнових прав суб'єкта авторського права і суміжних прав, несуть солідарну або часткову відповідальність, на що наголошують і вищі судові інстанції у своїх роз'ясненнях.

Процесуальне законодавство містить вимоги щодо того, що кожна сторона зобов'язана довести підставність своїх вимог і заперечень, тобто йдеться про обов'язок доказування. В цивільних справах за загаль-

ним правилом ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко- і відеозаписів, висновків експертів. Про це зазначено у ст.57 ЦПК України. У господарському процесі показання свідків як доказ не застосовуються. У справах щодо захисту авторських прав позивач повинен довести належність йому авторського права та права на його захист, а також факт використання об'єктів даних прав відповідачем. Тобто позивач перш за все повинен довести наявність в нього права на позов, довести наявність спірних матеріальних правовідносин, які виникли з авторських прав (майнових чи особистих немайнових прав).

Проте, як слушно наголошує Вищий господарський суд України, який у п. 29 Постанови Пленуму Вищого господарського суду від 17.10.2012 р. № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» у випадках коли права автора засвідчено свідоцтвом, виданим в установленому порядку уповноваженим органом, власник майнових прав інтелектуальної власності на твір, які було передано на зазначений у свідоцтві твір, звільняється від доведення належності йому відповідних прав, і в таких випадках обов'язок доведення належності цих прав іншій особі, ніж та, що зазначена у свідоцтві, покладається на відповідача. Варто зазначити, що в даному випадку позивач все ж виконує свій обов'язок по доказуванню факту наявності в нього авторського права, представляючи суду відповідне свідоцтво, яке і засвідчує наявність в позивача авторських прав, однак наявність свідоцтва вже, своєю чергою, звільняє позивача від необхідності подання інших доказів для підтвердження вказаного факту.

Також позивачеві досить часто слід довести, що спір стосується саме об'єкту, який є об'єктом авторського права. У вирішенні питань про те, чи є конкретний результат об'єктом авторського права, слід враховувати, що за змістом статей 421, 433, 435 ЦК України, статей 7 і 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в їх взаємозв'язку таким є лише той результат, який створено творчою працею і доки не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею, відтак відповідач повинен доводити відсутність творчого характеру у відповідного результату діяльності.

Відповідач теж зобов'язаний доводити свої заперечення під час судового розгляду, зокрема, він повинен довести додержання ним вимог ЦК України і Закону України «Про авторське право і суміжні права» при використанні ним твору, в іншому разі він визнається порушником авторського права, і для нього настають негативні наслідки, передбачені цими законодавчими актами. Крім того, відповідач повинен спростувати визначену цивільним законодавством презумпцію винного заподіяння шкоди (статті 614, 1166 ЦК України). Суд під час розгляду справи повинен з'ясувати конкретну форму і спосіб використання кожного об'єкта авторського права, на який вказує позивач, з обґрунтуванням незаконності дій збоку відповідача. Якщо ж ці факти позивачем не доведені, суд відмовляє у задоволенні позову.

Позивач повинен довести протиправну дію відповідача, шкоду, яка цим завдана, та причинний зв'язок між ними, натомість відповідач повинен спростувати презумпцію вини, яка визначена чинним законодавством. Однак це не позбавляє відповідача можливості заперечувати з посиланням на докази відсутність інших обставин (відсутність протиправності в його діях, відсутність самих дій, відсутність шкоди тощо).

Як свідчить судова практика, найбільш складно для позивача довести причинний зв'язок між протиправною поведінкою відповідача і заподіяною йому шкодою⁴. Крім того, досить складно довести і розмір шкоди, яка заподіяна позивачеві внаслідок порушення його авторських прав. Тому досить часто позивачі спрощують собі перелік обов'язкових для доказування обставин, обираючи такий спосіб захисту, як сплата порушником компенсації за порушення авторського права (п. «г» ч.2 ст.52 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), для задоволення цієї позовної вимоги позивачеві достатньо довести факт порушення його авторських прав відповідачем, що є підставою для сплати компенсації.

Окремо слід наголосити на проблемах доказування своїх позовних вимог у справах щодо захисту авторських прав, що порушені в мережі Інтернет. У вирішенні відповідних спорів суд повинен встановити, чи чим підтверджується факт порушення відповідачем авторського права позивача. Враховуючи те, що авторське право виникає за фактом створення твору і не потребує реєстрації, позивачам досить складно обґрунтувати право вимоги до відповідача. Вважаємо, що такими доказами можуть бути раніше оприлюднені твори позивача, які повністю або частково містять твір, що розміщений без відома позивача на Інтернет-сайті відповідача. Також є труднощі з доказуванням самого факту розміщення твору в Інтернеті, оскільки на момент розгляду справи відповідач може припинити таке розміщення і заперечувати сам факт такого порушення. Відтак позивач повинен забезпечити доказову базу для підтвердження своїх вимог, зокрема, такими доказами можуть бути скріншот Інтернет-сторінки (в тому числі завірених нотаріально).

Висновки. Справи щодо захисту авторських прав розглядаються або ж в порядку цивільного, або господарського судочинства (залежно від суб'єктного складу правовідносин та характеру спору), підсудність – загальна (за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача), що, на нашу думку, є недоліком правового регулювання, судовий збір сплачується в загальному порядку, а правом на звернення до суду наділені як суб'єкти авторського права, так і інші особи, які за законом мають право на таке звернення (зокрема, організації колективного управління). Відповідачем є особа, яка, на думку позивача, порушила його авторське право, і якщо цей факт буде встановлено судом під час розгляду справи, позов підлягає до задоволення. За обов'язком доказування у вказаній категорії справ позивач повинен довести протиправну дію відповідача, шкоду, яка цим завдана, та причинний зв'язок між ними, натомість відповідач повинен спростувати презумпцію вини, яка визначена чинним законодавством, однак це не позбавляє відповідача можливості заперечувати з посиланням на докази відсутність інших обставин (відсутність протиправності в його діях, відсутність самих дій, відсутність шкоди тощо).

¹ Клейменова С. М. Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. М. Клейменова; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2004. – 20 с. – С. 10.

² Ульянова Г. О. Захист авторських прав у правовідносинах, які виникають у зв'язку з рекламою: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Г. О. Ульянова; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2008. – 20 с. – С. 9.

³ Штефан О. О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. О. Штефан; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2000. – 18 с. – С. 11.

⁴ Рішення Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 22.04.2013 року. Справа № 2-86/11 // [Електронний ресурс]. – Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31002564>; Рішення Голосіївського районного суду м. Києва від 06.09.2013 року. Справа № 752/6963/13-ц // [Електронний ресурс]. – Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33659659>

Резюме

Тарасенко Л. Л. Захист авторських прав: процесуальні аспекти.

У статті досліджувалися проблемні питання розгляду судових спорів щодо захисту авторського права. Здійснено аналіз правових норм процесуального законодавства щодо особливостей захисту авторських прав, зокрема, щодо особливостей звернення до суду, щодо суб'єктного складу цієї категорії справ, щодо особливостей доказування, в тому числі у разі порушення авторських прав в мережі Інтернет. Проаналізовано теоретичні позиції, які висловлені в науковій літературі, та судову практику, в тому числі позиції вищих судових інстанцій, з тематики наукового дослідження. Зроблено висновки щодо необхідності зміни законодавчих положень про підсудність, щодо права на звернення до суду, щодо розподілу обов'язку доказування у вказаній категорії справ, а також висунуто інші пропозиції для усунення суперечностей та колізій правового регулювання цих відносин.

Ключові слова: авторське право, суд, захист, автор, позивач, відповідач, докази.

Резюме

Тарасенко Л. Л. Защита авторских прав: процессуальные аспекты.

В статье исследовались проблемные вопросы рассмотрения судебных споров по защите авторского права. Осуществлен анализ правовых норм процессуального законодательства относительно особенностей защиты авторских прав, в частности, об особенностях обращения в суд, по субъектному составу этой категории дел, об особенностях доказывания, в том числе в случае нарушения авторских прав в сети Интернет. Проанализированы теоретические позиции, высказанные в научной литературе, и судебную практику, в том числе позиции высших судебных инстанций, по тематике научного исследования. Сделаны выводы о необходимости изменения законодательных положений о подсудности, о праве на обращение в суд, относительно распределения обязанности доказывания в указанной категории дел, а также выдвинуто другие предложения для устранения противоречий и коллизий правового регулирования этих отношений.

Ключевые слова: авторское право, суд, защита, автор, истец, ответчик, доказательства.

Summary

Tarasenko L. Procedural aspects of copyright protection cases.

The article examines issues of consideration of litigation to protect copyright. There was done the analysis of legal peculiarities of copyright protection cases. Theoretical positions and court practice on the subject of research were analyzed. Proposals to eliminate the contradictions and conflicts of legal regulation of these relations were done.

Key words: copyright, protection court, author, litigant, defendant, evidence, proof.

УДК 347.7

М. М. ЯШАРОВА

Марія Миколаївна Яшарова, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету права НАН України

ОСОБЛИВОСТІ ПАТЕНТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРОМИСЛОВО РОЗВИНЕНИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Національне право кожної країни має свої особливості. У рамках даної теми висвітлюються найважливіші особливості патентного права найбільш розвинених капіталістичних країн: США, ФРН, Японії, Франції, Великобританії, Швейцарії.

Особливості патентного права США. Основним джерелом права є патентний закон 1952 р. з наступними змінами, з яких найбільш значні внесені в грудні 1980 року. Найважливіший підзаконний акт, що регламентує порядок видачі патентів – Правила діловодства в Патентному відомстві США по патентних спра-